

XXIX. savjetovanje o povijesnoj stambenoj arhitekturi

U Zagrebu je od 28. kolovoza do 2. rujna održano međunarodno savjetovanje o povijesnoj stambenoj arhitekturi.

Savjetovanje je organizirano uz godišnji sastanak udruženja Arbeitskreis für Harsforschung, a organizatori su bili Savez arhitekata Hrvatske, Restauratorski zavod Hrvatske, Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske i Hrvatsko etnološko društvo.

Udruženje Arbeitskreis für Hausforschung, sa sjedištem u Detmoldu u Saveznoj Republici Njemačkoj, djeluje trideset godina. Ono okuplja kulturne ustanove kao što su muzeji i etno-parkovi te pojedince — arhitekate, etnologe i povjesničare umjetnosti iz Evrope. Glavna svrha udruženja vezanog uz etnopark u Detmoldu je unapređivanje, proučavanja i istraživanja stambene kuće i kulture stanovanja kroz povijest.

Savjetovanju, koje se prvi put održalo u Jugoslaviji prisustvovalo je preko sto stručnjaka iz SR Njemačke, Austrije, Švicarske, Nizozemske, Mađarske i Jugoslavije. Ovaj svečani skup pozdravili su predstavnici Saveza arhitekata Hrvatske, Restauratorskog zavoda Hrvatske, Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske, Hrvatskog etnološkog društva te prof. dr. Josef Schepers, predstavnik AHF-a. Savjetovanju je prisustvovao i predsjednik Skupštine Republičke samoupravne interesne zajednice kulture, akademik Andro Mohorovićić.

Referati ovog sastanka obuhvatili su tri teme. Prva tema pod nazivom — Seoska arhitektura Turopolja, Gornje Posavine i Donjeg Pokuplja — sadržavala je niz interesantnih predavanja. To su: Tipologija seoske arhitekture u ovom području (Zorica Šimunović i Nada Dujić); Selo Bok na obali Save (Olga Lastrić); Budućnost seoskog graditeljskog nasljeđa (Ksenija Marković i Davor Salopek); Inspiracija seoskom graditeljskom tradicijom (Zdravko Živković).

Ova predavanja su upotpunjena studijskim putovanjima u Turopolje, Posavinu i Pokuplje, gdje su sudionici ovog skupa mogli pobliže upoznati drveno graditeljstvo tog kraja. Razgledana je drvena kapela sv. Barbare u Velikoj Mlaki, koja predstavlja biser drvenog graditeljstva u Hrvatskoj. Unutrašnjost kapele je oslikana cvjetnim motivima i slikama svetaca. Naročitu vrijednost predstavlja slika sv. Kümernisse, svete s bradom. Posjećena je i najbolje sačuvana turopoljska drvena kurija. To je dvor obitelji Modić-Bedeković u Lomnici. Sagradio ju je 1806. godine turopoljski asesor Petar Modić. Kurija je izgrađena od debelih planjki, ima impozantan visoki krov, danas pokriven crijepom, dok je u davni bio načinjen od 10 000 hrastovih daščica. Nekada plemićko sastajalište sada je to zbirka sestara Bedeković.

Sudionici kongresa su zatim posjetili i razgledali Muzej Turopolja u Velikoj Gorici, smješten u zgradi vijećnice Plemenite općine Turopoljske, sagrađene u 18. st. Tu je priređena i mala zakuska s domaćim spe-

cijalitetima kao što su turopoljski sir, kukuruzni kruh, slanina i rakija što je također bilo priređeno i u selima pa se tako samo potvrdila gostoljubivost našeg čovjeka.

Razgledana su i sela Bok u Posavini te Brest u Pokuplju, u kojima su sačuvane izvanredno lijepe drvene kuće. Putovanje je završilo prijemom i razgledavanjem Sisačkog muzeja, smještenog u tvrđavi — starom gradu, sagrađenom u 16. st. na ušću Kupe u Savu. Tom prilikom je otvorena izložba u Galeriji muzeja pod naslovom — Skulptorski trag tesarskog umijeća — čiji su autori Branko Čačić, Želimir Janeš i Olga Laštrić.

Druga tema je — Grad Zagreb. Održana su predavanja: Povijesni i prostorni razvitak grada Zagreba (Ivo Maroević); Tipovi stambene arhitekture 17. i 18. st. na zagrebačkom Gradecu (Nada Premerl); Komparativna semiološka analiza stambene kuće i sklopova u povijesnoj jezgri grada Zagreba (Slavko Dakić); Istraživanja stanovanja i mogućnosti dapacije za stanovanje u kućama povijesne jezgre Zagreba — podloga za zaštitu graditeljske baštine (Tomislav Premerl).

Predavanja su ilustrirana razgledavanjem građanske kuće 17—19. st. na Gradecu i Kaptolu.

Treća tema je posvećena selu i gradu unutrašnje Istre kao i selu Gorskog Kotara.

Tu su prikazana slijedeća predavanja: Temeljne etnografske značajke ruralnog prostora Istre (Beata Gotthardi-Pavlovsky); Povijesna stambena arhitektura grada u unutrašnjosti Istre (Eugen Franković); Buje — primjer za metodologiju revitalizacije (Vladimir Bedenko); Umjesto predviđenog predavanja Maje Štrk — O poluurbanim naseljima u Istri, Josip Miličević nas je upoznao s istarskom arhitekturom.

Potpuna slika ove arhitekture stečena je razgledavanjem u živo. Razgledana su sela Kut i Delači kraj Brod Moravice u Gorskom Kotaru u kojima je još sačuvana stara graditeljska baština ovog kraja. Stanovnici ovih sela priredili su srdačan doček uz domaće specijalitete sir i kiselo mlijeko, te uz domaću muziku. Bio je to prvi posjet jedne velike grupe stručnjaka ovim selima.

Potom su razgledana neka sela u Istri, zatim Buje, grad na uzvisini u kojem se sačuvalo niz primjeraka autohtone istarske arhitekture. Posjećeni su gradići Grožnjan, Završje i Motovun, da bi se završilo razgledavanjem romaničko-gotičke crkve sv. Trojstva u Hrastovlju, koja se odlikuje izvanrednim freskama iz 15. st. čiji je autor Ivan iz Kastva.

Uz savjetovanje je održana i godišnja skupština AHF, dok je u Muzeju grada Zagreba otvorena izložba — Narodno graditeljstvo Hrvatske. Izložbu su priredili Republički zavod za zaštitu spomenika kulture SRH i Muzej grada Zagreba, a autori su Nada Duić i Joža Ladović. Otvorio u je prof. Stjepko Huml direktor RPH. Poslije otvorenja prikazani su filmovi o seoskoj arhitekturi uz komentar Višnje Huzjak.

Predsjednik Skupštine grada Zagreba Ivo Latin priredio je primanje za sudionike savjetovanja u Staroj gradskoj vijećnici.

Na kraju možemo reći da urbanizacijom sela nestaju seoski običaji i način života pa preostali materijalni svjedoci starog narodnog gradi-

teljstva postaju vrijedni dokumenti prošlosti koje bi trebalo sačuvati, a vjerojatno jedino rješenje bi bilo osnivanje etno-parkova.

Nadamo se da će ovim savjetovanjem biti pokrenuta neka osnovna pitanja vezana uz narodno graditeljstvo jer bi ovo naše društvo trebalo biti svjesno vrijednosti naše kulturne baštine i poduzeti mjere da to zaštitimo, da bismo ostavili bar nešto budućim generacijama.

ZORKO MARKOVIĆ, Muzej grada Koprivnice

Proslava 100. godišnjice HAD-a i neka pitanja uz nju

Od 14. do 16. studenoga 1978. god. odvijala se u Zagrebu proslava 100. obljetnice Hrvatskog arheološkog društva. Tom je prilikom, osim prigodnih govora i sjećanja na Šimu Ljubića, Luju Maruna i don Franu Bulića, održano i nekoliko prigodnih manifestacija: održan je i znanstveni skup s temom »Zagreb i njegova regija od prethistorije do srednjeg vijeka«, izložba »Pet stoljeća hrvatske arheologije — izložba knjiga«, održana je godišnja skupština HAD-a i priređen obilazak arheoloških lokaliteta zagrebačke regije (zapravo samo okolice Sesveta). Osim članova, prisutni su bili predstavnici ostalih republičkih i pokrajinskih arheoloških društava, te predstavnici SADJ-e. Također su bili prisutni predstavnici društveno-političkih organizacija i zajednica. Goste i članove je u ime HAD-a pozdravio predsjednik Društva Željko Rapanić.

Uobičajene organizacijske pripreme su očito bile u redu, no treba istaknuti nekoliko neriješenih pitanja koja sigurno nisu samo organizacijsko-slavljeničke prirode. Izložba knjiga pod tako pretencioznim naslovom bila je veoma slaba, i idejno i koncepcijski. Horizontalne vitrine u atriju JAZU progutale su klasično poslagane knjige i časopise. Izobr tih knjiga i časopisa ne zadovoljava ni zbog naslova izložbe, ni zbog odabranih radova. Ako je već smanjen obim izložbe, trebalo je paziti na koliku-toliku realnu zastupljenost radova pojedinih arheologa. Nedostatak vremena nije mogao biti razlogom za takvu postavu.

Referate o Ljubiću, Marunu i Buliću iznijeli su M. Zaninović, D. Jelovina i N. Cambi. Najveće razočaranje je, zapravo, znanstveni skup. Referirali su M. Malez, K. Vinski-Gasparini, B. Vikić-Belančić, S. Vrbanović, M. Zaninović, V. Sokol i K. Simoni. Referati su konstatirali postojeće stanje stvari a ono izgleda otprilike ovako: izuzev dijela paleolita i kasnoga brončanog doba, prethistorija zagrebačke regije je potpuna nepoznanica; antičko razdoblje je u nešto povoljnijem položaju, a rani srednji vijek je sličan prethistoriji. I sve to kao desert proslavi 100. obljetnice HAD-a, čije sjedište je — Zagreb! Naravno, svjesni smo činjenice da uzroci i razlozi takvoga stanja nisu jednostavni, no može se postaviti pitanje kako to da jedan mladi arheolog (V. Sokol iz Sesveta) ima tri manja iskanjanja u toj regiji za manje od dvije godine, a zagrebački Arheološki muzej s velikim brojem stručnjaka, izuzev istraživanja Andautonije kod Šćitarjeva, godinama ne istražuje i ne kopa teren za